

Justyna OSTASZEWSKA*

Wykorzystanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej dla przedsiębiorców

Koniec pierwszej połowy 2008 r. to bardzo ważna cezura dla polskich przedsiębiorców. Dokładnie do 30 czerwca mieli oni bowiem czas, aby zakończyć realizację projektów inwestycyjnych współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej (UE) w okresie programowania 2004-2006. Na ostateczne rozliczenie funduszy pomocowych Polska ma jeszcze czas do końca 2008 r. Wydaje się, iż zakończenie jednego z kluczowych etapów pozyskiwania pomocy strukturalnej przez polskich przedsiębiorców jest równocześnie dobrym pretekstem do próby dokonania pewnych ocen, analiz, wyciągnięcia wniosków co do zakresu, w jakim udało się polskim podmiotom gospodarczym zaabsorbować unijne fundusze i uczynić je motorem własnego rozwoju. Istotną kwestią jest także odpowiedź na pytanie, czy i do jakiego stopnia udało się zrealizować założenia Narodowego Planu Rozwoju, będącego podstawą wykorzystania środków UE w Polsce, odnoszące się do przedsiębiorców.

Przedmiotem analizy będą wyłącznie programy skierowane bezpośrednio do przedsiębiorców (na inwestycje oraz doradztwo). Taki wybór podyktowany został przede wszystkim tym, iż fundusze rozdysponowane w postaci bezpośrednich wypłat na rzecz podmiotów gospodarczych wprost i praktycznie od razu przyczynić się mogą do zwiększania ich przewagi konkurencyjnej, podczas gdy wspieranie działań promocyjnych bądź też instytucji otoczenia biznesu wpływa tylko pośrednio na sytuację przedsiębiorców, a ponadto wpływ ten nie jest natychmiast odczuwalny i co więcej – nie jest również łatwo kwantyfikowalny.

Założenie powyższe wyrażone w sformalizowanym „języku” programów unijnych oznacza, że ocenione zostanie wykorzystanie środków w ramach Priorytetu 2 Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP) wyłącznie w odniesieniu do działań 2.1., 2.2.1., 2.3. oraz działanie 3.4. realizowane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Pod enigmatycznymi oznaczeniami cyfrowymi kryją się następujące inicjatywy:

- 2.1. Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo (celem tego działania było – jak zresztą wskazuje na to sama nazwa – zwiększenie konkurencyjności sektora małych i średnich przedsię-

---

* Autorka jest pracownikiem Polimex-Mostostal S.A. w Warszawie. Artykuł wpłynął do redakcji w listopadzie 2008 r.

biorstw (MSP) poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznego doradztwa; zakres przedmiotowy tego działania był o tyle istotny, że usługi doradców zewnętrznych są dla małych podmiotów właściwie niedostępne – głównie ze względu na ich cenę; refundacja części kosztów dzięki środkom strukturalnym UE mogła ten problem rozwiązać; usługi doradcze – świadczone przez akredytowane instytucje – obejmowały swoim zakresem m.in. zasady prowadzenia przedsiębiorstwa na Jednolitym Rynku, wdrażanie systemów zarządzania jakością, uzyskiwanie certyfikatów zgodności z normami UE, budowanie strategii przedsiębiorstwa w oparciu o nowe technologie i rozwiązania innowacyjne, podejmowanie i rozszerzanie działalności eksportowej, zakładanie firm opartych na zaawansowanych technologiach);

- 2.2.1. Wsparcie dla przedsiębiorstw dokonujących nowych inwestycji (realizacja tego działania miała wpłynąć na poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wsparcie nowych inwestycji prowadzących do zasadniczych zmian produkcji, produktu lub procesu produkcyjnego; wsparcie przyjęło postać refundacji części kosztów poniesionych na utworzenie lub rozbudowę przedsiębiorstwa, jak również na dokonanie istotnych zmian organizacyjnych w dotychczasowym procesie produkcyjnym prowadzących do zwiększenia zakresu wytwarzania bądź powstawania nowych produktów; działanie to przeznaczone było dla wszystkich przedsiębiorstw – niezależnie od ich wielkości, przy czym warunkiem Komisji Europejskiej było to, aby 75% pomocy trafiło do sektora MSP);
- 2.3. Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje (działanie to miało na celu zwiększanie konkurencyjności sektora MSP poprzez unowocześnienie ich oferty produktowej i technologicznej; służyło dostarczeniu nowoczesnych środków trwałych, dzięki którym przedsiębiorstwa mogły zmniejszyć lukę technologiczną dzielącą ich od „starych” członków UE; realizowane w ramach tego działania projekty dotyczyły mogły działań modernizacyjnych w MSP, wdrażania przedsięwzięć inwestycyjnych, zakupu wyników prac badawczo-rozwojowych i/lub praw własności przemysłowej, komercjalizacji technologii i produktów innowacyjnych, wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych w zarządzaniu przedsiębiorstwem, dostosowania produktów oraz technologii wytwarzania do wymagań prawodawstwa unijnego);
- 3.4. Mikroprzedsiębiorstwa (poprzez realizację tego działania zamierzano osiągnąć zwiększenie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznego doradztwa (służącego wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwie) oraz zwiększenie zdolności inwestycyjnej (zwłaszcza w zakresie rozszerzania asortymentu produkcji, zwiększania zdolności produkcyjnych oraz zakupu nowych oraz modernizacji istniejących środków trwałych); podstawą do korzystania ze środków pomocowych było posiadanie statusu mikroprzedsiębiorcy)¹.

¹ Definicja mikroprzedsiębiorcy została – w ramach dostosowywania polskich przepisów do prawa Unii Europejskiej – zapisana w art. 104 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie dzia-

Efekty, jakie chciano osiągnąć dzięki realizacji ww. programów, zostały precyzyjnie opisane w dokumentach programowych. Jako najważniejsze wymieniono:

- wzrost liczby przedsiębiorstw innowacyjnych,
- wzrost udziału sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych w wartości sprzedaży ogółem,
- zwiększenie liczby firm korzystających z usług doradczych,
- wzrost nakładów inwestycyjnych,
- zwiększenie zatrudnienia.

Niektóre rezultaty przedstawiono za pomocą skwantyfikowanych wskaźników. W tabelicy 1 przedstawiono wybrane z nich (dotyczące priorytetu 2 SPO WKP) – najlepiej oddające zamierzenia konstruujących programy pomocowe.

Tablica 1

Wybrane wskaźniki realizacji priorytetu 2 SPO WKP

Wskaźnik oddziaływania	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (rok 2001)	Wartość szacowana wskaźnika (rok 2008)
Wskaźniki podstawowe			
Liczba nowo powstałych miejsc pracy	corocznie	0	28 000
Liczba przedsiębiorstw wspartych w ramach SPO WKP, które wprowadziły nowe produkty na rynek	corocznie	0	13 600
Odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle wśród przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w ramach SPO WKP	badanie cykliczne obejmujące okresy trzyletnie	0	80%
Odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych w sektorze usług wśród przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w ramach SPO WKP	badanie cykliczne obejmujące okresy trzyletnie	0	80%
Liczba przedsiębiorstw opartych na zaawansowanych technologiach, które powstały w wyniku wsparcia doradczego w ramach SPO WKP	monitoring bieżący	0	200
Wskaźniki dodatkowe			
Udział wartości sprzedaży nowych lub zmodernizowanych wyrobów w wartości sprzedanych ogółem	corocznie	18,0%	21,0%

łałości gospodarczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.). Ustawową regulację poszerzono o wymogi wynikające z realizacji omawianego działania i ostatecznie przyjęto, iż za mikroprzedsiębiorcę uważa się podmiot, który rozpoczął działalność gospodarczą nie wcześniej niż 36 miesięcy przed dniem złożenia wniosku, a w ostatnim zakończonym roku obrotowym oraz w roku obrotowym, w którym jest składany wniosek, zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro lub suma aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ww. lat obrotowych nie przekroczyła równowartości w złotych 2 mln euro.

cd. tablicy 1

Wskaźnik oddziaływania	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (rok 2001)	Wartość szacowana wskaźnika (rok 2008)
Odsetek firm innowacyjnych w przemyśle	badanie cykliczne obejmujące okresy trzyletnie	16,9% (1998-2000)	17,5%
Wydatki na działalność innowacyjną w przemyśle (firmy powyżej 49 pracowników) w wydatkach na inwestycje	corocznie	9,5%	12,0%
Odsetek firm innowacyjnych w sektorze usług	badanie cykliczne obejmujące okresy trzyletnie	16% (1997-1999)	20,0%
Udział inwestycji w PKB	corocznie	16,2%	22,0%
Przeciętna liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwach sektora MSP	corocznie	3,3	4,5

Źródło: SPO WKP

Realizacja działania 2.1.

W ramach działania 2.1. odbyło się 13 spośród 16 zaplanowanych rund aplikacyjnych. Odwołanie ostatnich trzech wiązało się z wyczerpaniem środków przeznaczonych na realizację tego działania. Ostatni nabór został ogłoszony we wrześniu 2006 r., natomiast termin składania wniosków upłynął w grudniu 2006 r. Procedury aplikacyjne były na tyle długotrwałe, iż wielu przedsiębiorców zrezygnowało z zawarcia umowy określającej warunki wykorzystania funduszy – mimo że wsparcie zostało im przyznane i zostawała tylko ostatnia formalność w postaci podpisania stosownego dokumentu. Dane dotyczące liczby rezygnacji w ramach działania 2.1. przedstawia tablica 2.

Tablica 2

Liczba rezygnacji z przyznanego wsparcia (działanie 2.1. SPO WKP)

Runda	Liczba podmiotów, którym przyznano finansowanie	Liczba podmiotów, które podpisały umowę	Liczba rezygnacji
I	214	203	11
II	358	339	19
III	396	380	16
IV	243	234	9
V	238	205	33
VI	247	225	22
VII	152	139	13
VIII	134	122	12
IX	165	151	14
X	176	161	15

cd. tablicy 2

Runda	Liczba podmiotów, którym przyznano finansowanie	Liczba podmiotów, które podpisały umowę	Liczba rezygnacji
XI	87	81	6
XII	138	134	4
XIII	212	193	19
Ogółem	2760	2567	193

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, <http://www.parp.gov.pl/index/index/293>, 30.06.2008

Możliwe, że liczba 193 przedsiębiorców, którzy zrezygnowali z przyznanego już wsparcia, nie jest szczególnie imponującym wynikiem, gdyż stanowi jedynie 7% pozytywnie rozpatrzonych wniosków. Jest to natomiast symptom pewnego niepokojącego zjawiska, które miało miejsce we wszystkich rundach wszystkich działań skierowanych do przedsiębiorców – czyli zbyt długiego oczekiwania na fundusze, co uniemożliwiało jakiegokolwiek planowanie i zmuszało do przekładania bądź nawet zaniechania przedsięwzięć inwestycyjnych.

Zakres wykorzystania środków pomocowych UE w ramach działania 2.1. prezentuje tablica 3.

Tablica 3

Ilość i wartość podpisanych umów (działanie 2.1. SPO WKP, tys. zł)

Województwo	rundy I-III		rundy IV-VI		rundy VII-IX		rundy X-XIII		Ogółem	
	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość
dolnośląskie	93	2 056	61	2 298	30	1 005	50	1 737	234	7 095
kujawsko-pomorskie	31	442	24	481	17	174	28	693	100	1 790
lubelskie	42	890	10	289	19	816	18	784	89	2 778
lubuskie	11	136	9	140	7	153	15	274	42	703
łódzkie	35	732	29	950	14	757	18	876	96	3 315
małopolskie	98	3 412	71	2 797	47	1 885	88	5 452	304	13 546
mazowieckie	183	4 726	124	3 603	74	2 899	91	3 620	472	14 848
opolskie	6	133	14	164	1	29	11	358	32	685
podkarpackie	57	1 510	25	557	22	1 166	31	1 318	135	4 552
podlaskie	16	352	10	349	5	153	18	521	49	1 375
pomorskie	55	1 355	50	1 191	36	918	38	1 475	179	4 939
śląskie	124	3 478	110	3 285	58	1 837	76	3 025	368	11 626
świętokrzyskie	14	302	20	1 116	8	113	0	0	42	1 531
warmińsko-mazurskie	13	183	7	216	10	667	7	295	37	1 360
wielkopolskie	118	2 482	89	2 014	53	937	64	1 800	324	7 234
zachodniopomorskie	26	597	11	243	11	228	16	511	64	1 578
Ogółem	922	22 787	664	19 693	412	13 736	569	22 739	2 567	78 955

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, <http://www.parp.gov.pl/index/index/293>, 30.06.2008

W wyniku realizacji działania 2.1. pozytywnie rozpatrzono 2567 wniosków o dofinansowanie usług doradczych dla przedsiębiorców i przyznano wsparcie na realizację tych projektów na łączną kwotę niemal 79 mln zł. Największą liczbę aplikacji złożyły podmioty z województw mazowieckiego, śląskiego oraz wielkopolskiego (łącznie 1164, czyli 45,3% ogólnej liczby projektów), najmniejszą aktywnością w tym zakresie wykazały się natomiast przedsiębiorstwa z województw opolskiego, warmińsko-mazurskiego, lubuskiego i świętokrzyskiego (łącznie 153, czyli zaledwie 6% ogółu). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 8 województw charakteryzujących się najmniejszą liczbą złożonych wniosków uzyskało łącznie akceptację dla mniejszej liczby projektów niż samo, będące liderem rankingu, województwo mazowieckie. Jeśli chodzi o wartość przyznanego wsparcia, to trzy pierwsze pozycje zajęły województwa mazowieckie, małopolskie i śląskie (łącznie nieco ponad 40 mln zł, czyli 50,7% przyznanego funduszy), natomiast stawkę zamykały województwa opolskie, lubuskie i warmińsko-mazurskie (2,75 mln zł, zatem 3,5% kwoty ogółem). W ujęciu wartościowym również powtarza się prawidłowość, iż 8 województw znajdujących się w końcowej części tabeli uzyskało mniej środków niż którekolwiek z wiodących województw rozpatrywanych samodzielnie. W tym kontekście nie można nie zadać pytania, jak zaprezentowane wyniki mają się do postulowanej i będącej jednym z podstawowych założeń uruchomienia funduszy strukturalnych kwestii wyrównywania różnic rozwojowych pomiędzy regionami. Przynajmniej w ramach działania 2.1. bogate województwa otrzymały największą wartość wsparcia, a te biedniejsze pozostały daleko za nimi.

W celu dodania kolejnego wymiaru do analizy wykorzystania środków pomocowych Wspólnoty przez przedsiębiorców sektora MSP w tablicy 4 przedstawiono dane zrelatywizowane, tj. ujęto wartość podpisanych umów przypadającą na 1000 małych i średnich przedsiębiorców w regionie oraz na 1000 mieszkańców danego województwa.

Tablica 4

Wartość podpisanych umów w odniesieniu do liczby MSP oraz mieszkańców

Województwo	Wartość umów (w tys. zł)	Liczba MSP (w tys.)	Liczba ludności (w tys.)	Wartość podpisanych umów na 1000 MSP	Wartość podpisanych umów na 1000 mieszkańców
dolnośląskie	7 095	311	2 878	22 785	2 465
kujawsko-pomorskie	1 790	190	2 066	9 425	866
lubelskie	2 778	153	2 166	18 150	1 283
lubuskie	703	101	1 008	6 958	697
łódzkie	3 315	240	2 556	13 790	1 297
małopolskie	13 546	297	3 279	45 609	4 131
mazowieckie	14 848	638	5 188	23 280	2 862
opolskie	685	96	1 037	7 154	660
podkarpackie	4 552	143	2 097	31 789	2 170

cd. tablicy 4

Województwo	Wartość umów (w tys. zł)	Liczba MSP (w tys.)	Liczba ludności (w tys.)	Wartość podpisanych umów na 1000 MSP	Wartość podpisanych umów na 1000 mieszkańców
podlaskie	1 375	89	1 193	15 411	1 153
pomorskie	4 939	238	2 211	20 776	2 234
śląskie	11 626	425	4 654	27 339	2 498
świętokrzyskie	1 531	108	1 276	14 217	1 200
warmińsko-mazurskie	1 360	114	1 426	11 885	954
wielkopolskie	7 234	356	3 387	20 322	2 136
zachodniopomorskie	1 578	212	1 692	7 431	933
Ogółem	78 955	3 712	38 116	21 269	2 071

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, <http://www.parp.gov.pl/index/index/293>, 30.06.2008 oraz danych GUS (*Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 2008 r., tabl. 3. Podmioty gospodarki narodowej według liczby pracujących oraz województw i podregionów*, Warszawa 2008, s. 44–61; *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2008 r., tabl. 1. Powierzchnia, ludność oraz lokaty według województw*, Warszawa 2008, s. 19)

Największą wartością umów podpisanych w przeliczeniu na 1000 podmiotów z sektora MSP mogą pochwalić się przedsiębiorcy z województw małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego i mazowieckiego. Tradycyjnie stawkę w tym zakresie zamykają przedstawiciele województw lubuskiego, opolskiego, zachodniopomorskiego i kujawsko-pomorskiego. Podobnie rzecz przedstawia się w przypadku analizy wykorzystania funduszy w odniesieniu do liczby mieszkańców regionu. Tu również na czele znajdują się podmioty z województw małopolskiego, mazowieckiego, śląskiego i dolnośląskiego, a listę zamykają przedsiębiorcy pochodzący z regionów opolskiego, lubuskiego, kujawsko-pomorskiego oraz zachodniopomorskiego.

Widać zatem, iż próba przedstawienia danych relatywnych, uwzględniających potencjał danego województwa, w niewielkim tylko stopniu przyczynia się do złagodzenia dysproporcji oraz, tym samym, ostrości sformułowanych zarzutów pod adresem skuteczności zastosowanych instrumentów wsparcia dla sektora MSP.

Realizacja działania 2.2.1.

Ostatnia runda aplikacyjna w ramach działania 2.2.1. zakończyła się 31 stycznia 2007 r. Do 30 kwietnia 2008 r. podpisano z przedsiębiorcami, których projekty zostały pozytywnie zaopiniowane w trakcie procedury oceny wniosków, 292 umowy opiewające na łączną kwotę 999,9 mln zł. Dane prezentujące wyniki absorpcji środków w podziale na poszczególne województwa zawiera tablica 5.

Tablica 5

Umowy podpisane w ramach działania 2.2.1. (tys. zł)

Województwo	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów	Średnia wartość umowy	Umowa o najwyższej wartości	Umowa o najniższej wartości
dolnośląskie	10	16 504,3	1 650,4	4 712,5	626,4
kujawsko-pomorskie	24	84 836,7	3 534,9	13 363,5	724,5
lubelskie	11	43 399,6	3 945,4	19 135,7	593,8
lubuskie	18	86 678,7	4 815,5	26 369,5	594,0
łódzkie	18	63 037,3	3 502,1	18 340,0	512,4
małopolskie	8	34 129,2	4 266,2	8 862,4	573,0
mazowieckie	39	186 136,2	4 772,7	47 623,5	507,3
opolskie	17	41 937,4	2 466,9	9 550,5	644,2
podkarpackie	26	86 533,1	3 328,2	20 232,0	509,1
podlaskie	5	34 080,3	6 816,1	12 996,0	1 388,9
pomorskie	27	64 973,3	2 406,4	18 498,0	508,2
śląskie	11	20 581,3	1 871,0	4 347,3	520,5
świętokrzyskie	4	5 283,8	1 321,0	2 884,0	545,5
warmińsko-mazurskie	10	33 705,7	3 370,6	7 971,1	660,0
wielkopolskie	37	115 006,0	3 108,3	28 251,0	501,0
zachodniopomorskie	27	83 040,1	3 075,6	33 301,5	525,0
Polska	292	999 863,1	3 424,2	47 623,5	501,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na stronie internetowej: <http://www.konkurencyjnosc.gov.pl/Stan+realizacji+SPO+WKP/Lista+umow+i+rekomendacji/>, 29.06.2008

Dane zaprezentowane w tablicy 5 wyraźnie wskazują na nieco odmienny charakter tego działania. Zwraca uwagę wysoka średnia wartość podpisanych umów, a także fakt, iż nawet najmniejsze projekty uzyskały wsparcie na poziomie 500 tys. zł. W ramach tego działania realizowane były największe przedsięwzięcia inwestycyjne, dające gwarancję stworzenia wielu dodatkowych miejsc pracy. Z tego względu projektów jest zdecydowanie mniej, natomiast kwota przyznanych funduszy jest znacząca.

Najwięcej umów podpisały firmy z województw mazowieckiego, wielkopolskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego. Pod względem wartości pozyskanych środków liderami były podmioty z województw mazowieckiego, wielkopolskiego, lubuskiego i podkarpackiego. Najmniejszą liczbę zawartych umów zanotowano wśród przedsiębiorstw z województw świętokrzyskiego, podlaskiego i małopolskiego, natomiast najniższą kwotę wsparcia uzyskano w województwach świętokrzyskim, dolnośląskim i śląskim. W tych ostatnich regionach kategoria „umowa o najwyższej wartości” należała do najniższych w kraju. Właśnie to kryterium jest najbardziej zróżnicowane. Przez jego pryzmat widać różnicę w podejściu do wykorzystania funduszy strukturalnych wśród przedsiębiorców z różnych województw. Jedni optowali za realizacją dużych

projektów pozwalających na znaczącą zmianę dotychczasowej działalności, dla innych środki pomocowe były tylko atrakcyjnym uzupełnieniem finansowania drobnych przedsięwzięć, które i tak zazwyczaj zostałyby zrealizowane.

Rozwinięciem zaprezentowanej analizy jest niewątpliwie uwzględnienie w niej potencjału poszczególnych regionów, przejawiającego się w liczbie zamieszkującej je ludności oraz zarejestrowanych tam przedsiębiorstw. W tabelicy 6 zatem ujęte zostały kwoty podpisanych umów w przeliczeniu na 1000 podmiotów gospodarczych (zgodnie z założeniami programowymi – bez względu na wielkość przedsiębiorstwa) oraz na 1000 mieszkańców.

Tablica 6

Wartość podpisanych umów w odniesieniu do liczby przedsiębiorstw oraz mieszkańców

Województwo	Wartość umów (w tys. zł)	Liczba przedsiębiorstw (w tys.)	Liczba ludności (w tys.)	Wartość podpisanych umów na 1000 przedsiębiorstw	Wartość podpisanych umów na 1000 mieszkańców
dolnośląskie	16 504,3	311,8	2 878,4	52 936,9	5 733,8
kujawsko-pomorskie	84 836,7	190,2	2 066,1	446 093,4	41 060,6
lubelskie	43 399,6	153,2	2 166,2	283 217,0	20 034,8
lubuskie	86 678,7	101,1	1 008,5	857 347,9	85 949,8
łódzkie	63 037,3	240,7	2 555,9	261 929,7	24 663,5
małopolskie	34 129,2	297,4	3 279,0	114 778,0	10 408,3
mazowieckie	186 136,2	638,9	5 188,5	291 350,3	35 874,8
opolskie	41 937,4	95,8	1 037,1	437 627,4	40 437,6
podkarpackie	86 533,1	143,4	2 097,3	603 451,5	41 258,6
podlaskie	34 080,3	89,4	1 192,7	381 395,4	28 575,1
pomorskie	64 973,3	238,0	2 210,9	273 015,2	29 387,4
śląskie	20 581,3	425,8	4 654,1	48 331,1	4 422,2
świętokrzyskie	5 283,8	107,8	1 275,6	49 004,8	4 142,4
warmińsko-mazurskie	33 705,7	114,6	1 426,2	294 152,2	23 634,0
wielkopolskie	115 006,0	356,4	3 386,9	322 675,3	33 956,3
zachodniopomorskie	83 040,1	212,5	1 692,3	390 718,1	49 070,2
Ogółem	999 863,1	3 716,9	38 115,6	269 001,8	26 232,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na stronie internetowej: <http://www.konkurencyjnosc.gov.pl/Stan+realizacji+SPO+WKP/Lista+umow+i+rekomendacji/>, 29.06.2008 oraz danych GUS (*Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 2008 r.*, tabl. 3. *Podmioty gospodarki narodowej według liczby pracujących oraz województw i podregionów*, Warszawa 2008, s. 44–61; *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2008 r.*, tabl. 1. *Powierzchnia, ludność oraz lokaty według województw*, Warszawa 2008, s. 19)

Wartość podpisanych umów w relacji do liczby przedsiębiorstw była najwyższa w województwach lubuskim, podkarpackim oraz kujawsko-pomorskim. Te same regiony znajdowały się również w ścisłej czołówce, jeśli chodzi o pozyskanie środków w ujęciu bezwzględny, dodatkowo natomiast charaktery-

zują się liczbą przedsiębiorstw poniżej średniej krajowej. Ostatnie lokaty zajęły – podobnie jak to miało miejsce w przypadku analizy wartości bezwzględnych – województwa śląskie, świętokrzyskie oraz dolnośląskie. Z kolei wartość podpisanych umów przypadająca na 1000 mieszkańców była najwyższa w województwach lubuskim, zachodniopomorskim oraz podkarpackim, najniższa zaś – powtórnie w świętokrzyskim, śląskim oraz dolnośląskim. Na podstawie tych danych można postawić tezę, iż wprowadzenie do analizy czynnika potencjału regionu nie zmienia zasadniczo ocen i wniosków sformułowanych na podstawie danych w ujęciu bezwzględnym.

Beneficjenci omawianego działania reprezentowali różne sektory gospodarki. Istotnym spostrzeżeniem jest to, iż większość z nich była przedstawicielami sektora produkcyjnego – dominującymi branżami były produkcja maszyn i urządzeń, produkcja AGD oraz przemysł motoryzacyjny. Wymienione rodzaje działalności na pewno stanowią ważne elementy tradycyjnej gospodarki, w żaden jednak sposób nie spełniają kreowanego na kluczowe założenia o budowie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy.

Na koniec rozważań dotyczących tego działania warto nadmienić, że na pewnym etapie jego realizacji okazało się, iż nie jest spełniany podstawowy wymóg Komisji Europejskiej, jakim było przeznaczenie 75% środków dla przedsiębiorstw z sektora MSP. W związku z tym – w trakcie funkcjonowania programu – zmieniono kryteria naboru wniosków, usuwając duże firmy z zakresu potencjalnych beneficjentów. Sytuacja ta nie odbiła się wprawdzie negatywnie na zakresie i terminie wdrażania analizowanego działania, jednakże stanowi bardzo dobrą ilustrację licznych niedociągnięć i braku koordynacji oraz myślenia strategicznego wśród instytucji odpowiedzialnych za realizację SPO WKP.

Realizacja działania 2.3.

Działanie 2.3. cieszyło się bardzo dużą popularnością wśród przedsiębiorców. Z tego względu odbyły się tylko 4 rundy aplikacyjne (termin składania wniosków do ostatniej z nich upłynął w grudniu 2005 r.), po czym środki przeznaczone na jego realizację uległy wyczerpaniu. Tablica 7 przedstawia ilość i wartość podpisanych umów.

Tablica 7

Ilość i wartość podpisanych umów (działanie 2.3. SPO WKP, tys. zł)

Województwo	Rundy I-IV	
	ilość	wartość
dolnośląskie	216	95 787
kujawsko-pomorskie	227	153 327
lubelskie	89	55 655
lubuskie	80	41 441
łódzkie	262	126 137
małopolskie	229	129 828

cd. tablicy 7

Województwo	Rundy I-IV	
	ilość	wartość
mazowieckie	407	267 681
opolskie	82	39 642
podkarpackie	159	80 917
podlaskie	123	68 163
pomorskie	166	82 859
śląskie	292	158 902
świętokrzyskie	66	37 935
warmińsko-mazurskie	118	82 431
wielkopolskie	334	200 645
zachodniopomorskie	85	50 361
Ogółem	2 935	1 671 711

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, <http://www.parp.gov.pl/index/index/279>, 30.06.2008

Procedura aplikowania o dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa zakończyła się przyznaniem wsparcia dla 2935 projektów o łącznej wartości 1,67 mld zł. Największą liczbą pozytywnie zaopiniowanych wniosków mogą wykazać się województwa mazowieckie, wielkopolskie oraz śląskie (1033 projekty, czyli 35,2% ogółu). Te same regiony wykazały się również najwyższą wartością pozyskanych środków (ponad 627 mln zł, a zatem 37,5% przyznanej kwoty). Uwzględniając zarówno liczbę, jak i wartość wniosków najgorzej radziły sobie województwa świętokrzyskie, lubuskie oraz opolskie (odpowiednio 228 projektów, czyli 7,8% ogółu oraz 119 mln zł, a zatem 7,1% przyznanych funduszy). W przypadku tego działania, podobnie jak miało to miejsce w odniesieniu do działania 2.1., zwraca uwagę duża dysproporcja pomiędzy kwotami zaabsorbowanymi przez województwa najlepiej rozwinięte oraz środkami pozyskanymi przez regiony biedniejsze. Różnica jest tym bardziej znacząca, iż to właśnie działanie 2.3. przeznaczone było na realizację projektów inwestycyjnych, a więc takich, dzięki którym można modernizować przedsiębiorstwa oraz tworzyć dodatkowe miejsca pracy. Wydaje się, że konkurowanie regionów odznaczających się różnym poziomem rozwoju o tę samą pulę funduszy zawsze musi skończyć się przyznaniem większej części tym lepiej rozwiniętym, które dysponują zasobami niezbędnymi do przygotowania odpowiedniej dokumentacji a następnie do realizacji danego przedsięwzięcia inwestycyjnego.

Nieco inny obraz sytuacji daje analiza zawarta w tablicy 8, przedstawiająca wartość podpisanych umów w odniesieniu do liczby przedsiębiorstw sektora MSP oraz liczby mieszkańców danego regionu.

Tablica 8

Wartość umów w działaniu 2.3. w odniesieniu do liczby MSP oraz mieszkańców

Województwo	Wartość umów (w tys. zł)	Liczba MSP (w tys.)	Liczba ludności (w tys.)	Wartość podpisanych umów na 1000 MSP	Wartość podpisanych umów na 1000 mieszkańców
dolnośląskie	95 787	311	2 878	307 597	33 278
kujawsko-pomorskie	153 327	190	2 066	807 197	74 210
lubelskie	55 655	153	2 166	363 564	25 693
lubuskie	41 441	101	1 008	410 356	41 093
łódzkie	126 137	240	2 556	524 703	49 351
małopolskie	129 828	297	3 279	437 142	39 593
mazowieckie	267 681	638	5 188	419 696	51 591
opolskie	39 642	96	1 037	414 067	38 224
podkarpackie	80 917	143	2 097	565 122	38 581
podlaskie	68 163	89	1 193	763 727	57 152
pomorskie	82 859	238	2 211	348 543	37 477
śląskie	158 902	425	4 654	373 673	34 142
świętokrzyskie	37 935	108	1 276	352 231	29 740
warmińsko-mazurskie	82 431	114	1 426	720 234	57 799
wielkopolskie	200 645	356	3 387	563 673	59 242
zachodniopomorskie	50 361	212	1 692	237 141	29 759
Ogółem	1 671 711	3 712	38 116	450 325	43 859

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, <http://www.parp.gov.pl/index/index/279>, 30.06.2008 oraz danych GUS (*Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 2008 r.*, tabl. 3. *Podmioty gospodarki narodowej według liczby pracujących oraz województw i podregionów*, Warszawa 2008, s. 44–61; *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2008 r.*, tabl. 1. *Powierzchnia, ludność oraz lokaty według województw*, Warszawa 2008, s. 19)

Dane zawarte w tablicy 8 wskazują, że w rankingu województw uszeregowanych w zależności od wielkości pozyskanego wsparcia przypadającego na 1000 MSP czołowe miejsca zajmują regiony kujawsko-pomorski, podlaski, warmińsko-mazurski, natomiast w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – kujawsko-pomorski, wielkopolski i warmińsko-mazurski. Są to województwa, które bądź to zajmowały dość wysoką lokatę pod względem udzielanego wsparcia w ujęciu bezwzględnym, bądź (tak jak województwo podlaskie) charakteryzują się najniższą w kraju liczbą MSP oraz jedną z najniższych liczbą ludności. W zestawieniu tym najgorzej prezentują się wyniki województw lubelskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego (podobnie jak w ujęciu bezwzględnym), ale też – dolnośląskiego i pomorskiego, co wskazuje na niską aktywność dość licznej rzeszy przedsiębiorców sektora MSP z tych regionów.

Realizacja działania 3.4.

Działanie to miało nieco odmienny charakter. Po pierwsze, było realizowane w ramach innego programu operacyjnego. W związku z tym wnioski oceniane były przez inne gremia niż w przypadku projektów realizowanych w ramach SPO WKP. Inaczej także zostały nakreślone cele, realizacji których owo działanie miało służyć – jego przynależność do programu regionalnego determinowała położenie większego nacisku na przyczynianie się do zwiększania stopnia rozwoju obszarów charakteryzujących się pewnymi deficytami, tj. obszarów wiejskich, terenów zrewitalizowanych oraz obszarów restrukturyzacji przemysłu. Po drugie natomiast, grupa potencjalnych beneficjentów została określona niezwykle wąsko – musieli być to wyłącznie mikroprzedsiębiorcy działający na rynku nie dłużej niż 3 lata, licząc do dnia złożenia wniosku. Dlatego też w ramach dalszych analiz trudno będzie kontynuować przyjętą wcześniej zasadę odnoszenia rezultatów absorpcji do liczby przedsiębiorców z danego sektora. O ile bowiem dość łatwo ustalić, które podmioty zaliczają się do kategorii mikroprzedsiębiorców, o tyle trudniej wydzielić z tej kategorii tylko podmioty, które działały maksymalnie 3 lata przed dniem złożenia wniosku. Wszyscy mikroprzedsiębiorcy, którzy nie spełniali tego wymogu, zostali zaliczeni automatycznie do sektora MSP i mogli ubiegać się o dofinansowanie w ramach działań finansowanych z SPO WKP.

Od początku realizacji działania 3.4. do końca pierwszego półrocza 2008 r. zawartych zostało 2678 umów, dla których dofinansowanie ze środków Wspólnoty wyniosło 186,3 mln zł, co stanowiło 101,4% dostępnej alokacji. Średnia wartość projektu oscylowała wokół 70 tys. zł. Poziom płatności z kont programowych dla tego działania wyniósł na koniec analizowanego okresu 83,5%. W przypadku 2272 umów zrealizowano już płatności końcowe². Osiągnięte rezultaty działania odbiegają jednak znacząco od założeń przyjętych w dokumentach programowych ZPORR. Wskazują na to dane zawarte w tablicy 9.

² *Sprawozdanie z realizacji Programu za I półrocze 2008 r.*, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 27 i 28, <http://www.zporr.gov.pl/Sprawozdania+z+realizacji+ZPORR/Sprawozdania+realizacja+PO,30.10.2008>

Tablica 9

Wskaźniki produktu dla działania 3.4. Mikroprzedsiębiorstwa w ramach ZPORR

Wskaźnik	J.m.	Wartość wskaźników		% – stopień realizacji wskaźnika
		postulowana	osiągnięta (od początku realizacji)	
1	2	3	4	=4:3
1. Liczba finansowanych projektów wsparcia mikroprzedsiębiorstw	szt.	10 000	2 678	26,8%
2. Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich	szt.	5 000	683	13,7%
3. Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw na obszarach restrukturyzacji przemysłu	szt.	2 000	1 739	87,0%
4. Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw na terenach zdegradowanych poddanych rewitalizacji	szt.	3 000	401	13,4%

Źródło: *Sprawozdanie z realizacji Programu za I półrocze 2008 r.*, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, załącznik nr 2, <http://www.zporr.gov.pl/Sprawozdania+z+realizacji+ZPORR/Sprawozdania+realizacja+PO>, 30.10.2008

Założenia programu były bardzo ambitne. Okazało się jednak, że dofinansowanie uzyskała nieco ponad jedna czwarta zakładanej liczby mikroprzedsiębiorców. Stosunkowo pomyślnie zakończyło się wspieranie podmiotów na obszarach zrestrukturyzowanych, natomiast jako katastrofalną określić można realizację programu w zakresie wspierania obszarów wiejskich oraz poddanych rewitalizacji. Danych dotyczących liczby podpisanych umów w poszczególnych regionach oraz aktywności mikroprzedsiębiorców dostarcza tablica 10.

Tablica 10

Liczba podpisanych umów w ramach działania 3.4.

Województwo	Liczba podpisanych umów	Liczba ludności (w tys.)	Liczba podpisanych umów na 1000 mieszkańców
dolnośląskie	192	2 878	67
kujawsko-pomorskie	96	2 066	46
lubelskie	202	2 166	93
lubuskie	88	1 008	87
łódzkie	159	2 556	62
małopolskie	177	3 279	54
mazowieckie	211	5 188	41
opolskie	70	1 037	67
podkarpackie	272	2 097	130
podlaskie	147	1 193	123
pomorskie	158	2 211	71

cd. tablicy 10

Województwo	Liczba podpisanych umów	Liczba ludności (w tys.)	Liczba podpisanych umów na 1000 mieszkańców
śląskie	301	4 654	65
świętokrzyskie	129	1 276	101
warmińsko-mazurskie	194	1 426	136
wielkopolskie	158	3 387	47
zachodniopomorskie	124	1 692	73
Ogółem	2 678	38 116	70

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatki prasowej dot. wykorzystania ZPORR: <http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/Fundusze%20unijne%2004-06/Documents/notatka%20prasowa%20301008%20z%20wykresami.pdf>, s. 4, 30.10.2008 oraz danych GUS (*Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2008 r., tabl. 1. Powierzchnia, ludność oraz lokaty według województw*, Warszawa 2008, s. 19)

W przypadku działania skierowanego do mikroprzedsiębiorców najwłaściwszą wydaje się analiza uwzględniająca liczbę mieszkańców regionu, gdyż często beneficjentami mogły być małe rodzinne firmy i to tylko od aktywności jednostek zależała wielkość uzyskanego wsparcia. Pod tym względem najlepiej zaprezentowały się województwa podkarpackie, warmińsko-mazurskie oraz podlaskie, najslabiej zaś wypadły – mazowieckie, kujawsko-pomorskie oraz wielkopolskie. Jeśli chodzi natomiast o przedmiot inwestycji, projekty, które uzyskały dofinansowanie, dotyczyły głównie zakupu usług (budowlanych, informatycznych, finansowych) oraz zakupu maszyn. Ich realizacja zatem doprowadzi do wzmocnienia pozycji mikroprzedsiębiorstwa na rynku, nie przyczyni się jednak raczej do istotnego, nie mówiąc o innowacyjnym, przełomu w działalności.

Ocena realizacji programów wsparcia dla przedsiębiorców

Dane przedstawione powyżej wskazują, iż ze środków strukturalnych Unii Europejskiej w ramach programów bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw skorzystało niemal 8,5 tys. przedsiębiorców. Pierwsze pytanie, jakie się w związku z tym nasuwa, dotyczy kwestii zakresu pomocy. Założenia zaprezentowane w tablicy 1 wskazują, że zamierzenia twórców programu były ambitniejsze. Jeszcze gorzej liczba ta przedstawia się na tle liczby wszystkich przedsiębiorstw funkcjonujących w Polsce. Otóż na koniec I półrocza 2008 r. liczba podmiotów gospodarczych wyniosła 3 716 939, w tym 3 531 531 stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, 152 039 przedsiębiorstwa małe, 28 665 średnie i 4704 duże³. Zatem udział przedsiębiorców, którzy skorzystali z funduszy w relacji do funkcjonujących na rynku można liczyć w promilach raczej niż w procentach. Może jednak ta niewielka liczba przedsiębiorstw stanowiła jednak swego rodzaju elitę, grupę podmiotów wiodących wprowadzających na rynek innowacyjne produkty, unikalne rozwiązania, ustalających nowe trendy i posłu-

³ *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 2008 r.*, GUS, Warszawa 2008, s. 28, tabl. 2.

gujących się najnowocześniejszą technologią? Analiza przedstawionych wyżej danych oraz raportów poszczególnych instytucji wdrażających skłania raczej ku wyciągnięciu wniosku, że gros przedsiębiorców, którzy uzyskali wsparcie, reprezentowało raczej tradycyjne sektory gospodarki, a innowacyjne rozwiązania były raczej wyjątkiem niż standardem. Co więcej, regionalna analiza udzielonego wsparcia zdaje się wskazywać, iż sposób rozdziału unijnych środków nie tylko nie pomógł w wyrównywaniu szans i poziomów rozwoju pomiędzy województwami, ale przyczynił się do utrzymania, a może nawet pogłębienia nierówności. Większą część środków zdołały pozyskać największe województwa, o największym potencjale rozwoju, jednocześnie dysponujące zasobami umożliwiającymi zagospodarowanie funduszy w najbardziej efektywny sposób.

Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden aspekt związany z przebiegiem absorpcji funduszy unijnych – obecny we wszystkich typach programów, nie tylko tych skierowanych do przedsiębiorstw – a mianowicie sposób rozłożenia procesu pozyskiwania środków w czasie. Okazuje się bowiem, że pierwszy rok dostępnego dla Polski okresu programowania był *de facto* stracony. Dopracowywano wówczas kryteria naboru wniosków, dokumenty programowe i przygotowywano wzory dokumentów. Kolejny rok – 2005 – nie przyniósł zdecydowanej poprawy. Zrealizowano wówczas nabory wniosków, ale proces ich rozpatrywania był niezmiernie długi, nierzadko przekraczał pół roku, ze względu na co wiele podmiotów zrezygnowało z podpisania umowy. Wówczas wprowadzono również kompleksowy program zmierzający do wyeliminowania barier administracyjnych w procesie absorpcji. Dopiero ostatni rok okresu programowania przyniósł znaczące przyspieszenie procesu – mobilizacja pojawiła się dopiero w obliczu realnego zagrożenia utraty części przyznanych środków.

Mimo trudności w ich pozyskaniu, o czym była mowa powyżej, fundusze strukturalne cieszą się nieustającym zainteresowaniem przedsiębiorców. Jak wynika z badania opracowanego przez PKPP „Lewiatan” („Monitoring kondycji sektora MŚP 2007”), jedna czwarta małych i średnich firm uważa fundusze unijne za najlepsze źródło finansowania inwestycji⁴. Przedsiębiorcy to druga, po samorządach, najbardziej aktywna grupa ubiegających się o dofinansowanie działań ze środków wspólnotowych. Do zakontraktowanych z funduszy strukturalnych 2,3 mld zł przedsiębiorcy dołożyli ok. 1 mld zł z własnych zasobów. W trakcie konferencji zorganizowanej przez „Lewiatan” („Innowacyjny rozwój – fundusze unijne dla gospodarki i przedsiębiorstw”) sformułowano wniosek, iż sama absorpcja środków, aczkolwiek istotna, nie może być celem sama w sobie. Kluczowym czynnikiem ostatecznego sukcesu jest bowiem skierowanie funduszy do realizacji projektów o największym potencjale rozwojowym. Realizacja tego, słusznego skądinąd zamierzenia, jest poważnie utrudniona chociażby z tego względu, że ponad połowa przedstawicieli sektora MSP nie widzi potrzeby inwestowania w innowacyjne rozwiązania. Wydaje się, że również instytucje otoczenia biznesu nie spełniają pokładanych w nich w tym zakresie nadziei, nie przyczyniając się do stworzenia warunków zachęcających do innowacji.

⁴ http://www.pkpplewiatan.pl/?ID=160261&article_id=205369, 29.07.2008.

Powyższe konstatacje uprawniają do sformułowania tezy, iż do efektywnego wykorzystania szansy zwiększenia konkurencyjności rodzimego biznesu, jaką dają fundusze strukturalne, konieczne jest – oprócz zapewnienia odpowiednich możliwości finansowych – stworzenie sprzyjającego klimatu inwestycyjnego i zapewnienie dostępu do informacji.

Wydaje się, że w tym miejscu warto również wspomnieć o pewnych czynnikach, które w znaczący sposób wpłynęły na zakres, tempo i kierunki absorpcji funduszy strukturalnych w pierwszym okresie programowania w Polsce. Należy wymienić tu przede wszystkim:

- brak odpowiednio wykwalifikowanej kadry;

Problem ten dotknął obie strony procesu aplikacyjnego. Teoretycznie administracja centralna powinna dysponować dużym zespołem osób przygotowanych do obsługi funduszy, ponieważ wcześniej realizowano w Polsce projekty z zakresu pomocy przedakcesyjnej. Niestety, zaprzepaszczono ten potencjał: część osób zwolniła się i (już po odbyciu wielomiesięcznych szkoleń finansowanych przez państwo) zasiła kadry podmiotów prywatnych, inna część została pominięta poprzez umiejscowienie ośrodków oceny w innych komórkach administracji, reszty nie zachęcały do wysiłku zbyt niskie wynagrodzenia. Po stronie przedsiębiorców natomiast nie mogło być wielu specjalistów, jako że problematyka była nowa, a największy kłopot sprawiało nie tyle przebrnięcie przez skomplikowane zapisy aktów prawnych, co przełożenie idei przedsięwzięcia na język wniosku aplikacyjnego – i to w sposób gwarantujący osiągnięcie wymaganej liczby punktów kwalifikujących projekt do wsparcia.

- błędy w aplikacjach informatycznych służących obsłudze funduszy;

Do obsługi funduszy opracowano specjalny system SIMIK. Wnioski należało natomiast składać za pomocą aplikacji zwanej Generatorem Wniosków. Funkcjonowanie tej aplikacji można w najlepszym wypadku określić jako mocno zawodne. W trakcie trwania konkursów w analizowanym okresie programowania pojawiło się kilkadziesiąt nowych wersji, w których poprawiano na bieżąco zauważane błędy. Pierwsze nabory wniosków przebiegały jeszcze gorzej: co kilka dni pojawiał się na stronach instytucji wdrażającej komunikat, że jednak wnioski trzeba składać w postaci zwykłego pliku tekstowego, gdyż aplikacja nie działa. A na kilka dni przed terminem zakończenia naboru zmieniono zdanie i nakazano umieścić wnioski w generatorze. Ile błędów, które skutkowały odrzuceniem wniosku, wynikało wyłącznie w związku z przepisywaniem z pliku tekstowego do aplikacji i z powrotem, można się tylko domyślać.

- brak doświadczenia w aplikowaniu o fundusze UE;

Wydaje się, że ten czynnik ma najmniejsze znaczenie. Można było z dużą dozą prawdopodobieństwa założyć, że trzeba będzie ponieść pewne koszty uczenia się. Błędy we wnioskach, kłopoty z właściwą interpretacją przepisów, trudności z opisaniem projektu w sposób odpowiadający oczekiwaniom gremiów oceniających były normalnymi zjawiskami na początku drogi polskich przedsiębiorców do funduszy europejskich. Wraz z kolejnymi rundami aplikacyjnymi i kolejnymi okresami programowania znaczenie tej kwestii powinno jednak się zmniejszać.

Wszystkie powyżej wymienione czynniki wywarły istotny wpływ na ostateczny kształt procesu absorpcji funduszy strukturalnych w okresie programowania 2004-2006.

Podsumowanie

Na podstawie wyżej przedstawionych danych można wysnuć następujące wnioski w zakresie oceny wykorzystania puli środków dostępnych w latach 2004–2006:

- zbyt mała liczba podmiotów objętych wsparciem,
- sektory, w których zrealizowano najwięcej projektów, należą do tzw. starej gospodarki (głównie motoryzacja, produkcja maszyn i urządzeń itp.),
- nierównomierne rozłożenie wsparcia pomiędzy regionami,
- zazwyczaj projekty są małe, nie wiadomo ponadto, czy uda się je zakończyć w przewidzianym czasie.

Zidentyfikowane powyżej kwestie mają niebagatelny wpływ na realizację założeń programowych wsparcia przedsiębiorców w Polsce. W tym zakresie można sformułować następujące wnioski:

- działanie pod presją upływającego czasu z zasady nie może być działaniem optymalnym, pozytywnie weryfikowane i wdrażane są wówczas projekty, które mogłyby nie uzyskać akceptacji, gdyby nie istniała konieczność wykorzystania funduszy,
- objęcie wsparciem „starych” sektorów powoduje brak modernizacji polskich przedsiębiorstw i gospodarki jako całości, niedostatecznie wspierane są pomysły innowacyjne; często na przeszkodzie temu stają niewłaściwie sformułowane kryteria oceny wniosków, które zakładają np. przyznawanie punktów za wdrażanie technologii stosowanych nie dłużej niż 3 czy 5 lat, wykluczając tym samym rozwiązania zupełnie nowe,
- zbyt mała liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem skutkuje zbyt małym zakresem oddziaływania funduszy na stan sektora przedsiębiorstw, beneficjenci stanowią elitarną grupę wybranych,
- różnicowanie regionalne – miast się zmniejszać – uległo pogłębieniu, co stoi w jawnej sprzeczności z samą filozofią funkcjonowania funduszy strukturalnych UE.

THE USE OF EU STRUCTURAL FUNDS BY ENTREPRENEURS

Summary

The paper examines the process of absorbing European Union funds earmarked for Polish enterprises for 2004-2006.

The research is based on an in-depth analysis of statistical data obtained by institutions responsible for managing EU programs in Poland as well as the country's

Central Statistical Office (GUS). Reports, opinions and surveys prepared by Polish business executives were also taken into consideration.

In the paper, Ostaszewska checks if Polish companies benefitting from EU funds were in a position to absorb these funds properly and use them to build their competitive advantage. She notes that too few enterprises in Poland have taken advantage of EU funds. Besides most these funds have been invested in non-innovative projects, she says.

On the plus side, Ostaszewska says, preliminary calculations show that all the EU funds earmarked for Polish enterprises for the 2004-2006 period have reached their beneficiaries, which means there is no threat that Poland could lose part of the EU support.

Polish enterprises are only beginning to learn how to put EU structural funds to good use, Ostaszewska notes. This means that some mistakes in the 2004-2006 programming period were inevitable, she says. In the years ahead, Polish businesses should be able to learn from their mistakes and absorb new funds in a better way – one that will be more beneficial for the economy as a whole, Ostaszewska concludes.

Keywords: European Union structural funds, programming period, Sectoral Operational Program: Improvement of the Competitiveness of Enterprises